

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2023.3.19>**Співак М. В.,**доктор політичних наук, професор,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Анотація. Метою статті є наукове осмислення поняття та системи адміністративно-правових гарантій забезпечення безпеки поліцейського. Актуальність дослідження зумовлена реальними проблемами професійної безпеки поліцейського, яка на сучасному етапі розвитку суспільства характеризується гострими взаємопов'язаними суперечностями – між вимогами щодо забезпечення безпеки професійного середовища як чинника соціально-політичної та національної безпеки і реальним станом функціонування професійної сфери, що не забезпечує такої безпеки.

Розглянуто і проаналізовано підхід до особистої безпеки поліцейського у основних нормативно-правових актах. Визначені правові проблеми гарантії особистої безпеки. Наведена статистика та конкретні функції безпеки: аналіз, прогнозування, з'ясування причин, попередження, зниження, послаблення, нейтралізація, припинення, локалізація, протидія усунення загроз, що виникають у процесі здійснення службової діяльності поліцейського.

Сфокусовано увагу на множинності визначень поняття «безпека поліцейського» у працях вчених і його відсутність у нормативній площині. Визначено, що право поліцейського на безпеку – це право на такі умови життєдіяльності, при яких існує дієва система гарантій, що забезпечує практичну можливість реалізації прав, виконання обов'язків та задоволення потреб. Встановлено, що метою забезпечення безпеки поліцейського у службовій діяльності є комплексний і системний вплив на потенційні та реальні загрози, що дасть можливість поліцейському успішно функціонувати в нестабільних зовнішніх та внутрішніх умовах, а також зниження та нейтралізація ризик-факторів, що безпосередньо впливають на службово-професійну підготовку.

Зроблені висновки про доцільність нормативного закріплення поняття «особиста безпека поліцейського» та системи заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки в законах та підзаконних актах, а також зміни словесних конструкцій, у частині доповнення їх словом «поліцейський» таким чином нормативно закріпивши право останнього на безпеку в усіх випадках передбачених законодавцем.

Ключові слова: поліцейський, особиста безпека, професійна безпека, безпека, професійна підготовка.

Spivak M. V. Administrative and legal guarantees of ensuring the personal safety of police officers

Abstract. The purpose of the article is a scientific understanding of the concept and system of administrative and legal guarantees of ensuring the safety of a police officer. The relevance of the study is determined by the real problems of the professional safety of the policeman, which at the current stage of the development of society is characterized by sharp interrelated contradictions – between the requirements for ensuring the safety of the professional environment as a factor of socio-political and national security and the real state of functioning of the professional sphere, which does not provide such safety.

The approach to the personal safety of police officers in the main normative legal acts was considered and analyzed. Identified legal problems of the guarantee of personal safety. The article provides statistics and specific security functions: analysis, forecasting, finding out the causes, prevention, reduction, weakening, neutralization, termination, localization, countermeasures, elimination of threats that arise in the course of the police officer's official activities.

Attention is focused on the multiplicity of definitions of the concept of "policeman's safety" in the works of scientists and its absence in the normative plane. It was determined that the police officer's right to safety is the right to living conditions in which there is an effective system of guarantees, which ensures the practical possibility of exercising rights, fulfilling duties and meeting needs. It was established that the goal of ensuring the safety of a police officer in official activities is a complex and systematic impact on potential and real threats, which will enable the police officer to function successfully in unstable external and internal conditions, as well as the reduction and neutralization of risk factors that directly affect the official and professional preparation.

Conclusions were made on the expediency of normatively enshrining the concept of “policeman’s personal safety” and the system of measures aimed at ensuring personal safety in laws and by-laws, as well as changing verbal constructions, in the part of supplementing them with the word “policeman”, thereby normatively establishing the latter’s right to safety in all cases provided for by the legislator.

Key words: *police officer, personal security, professional security, security, professional training.*

Постановка проблеми. Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку. Поліцейська діяльність належить до переліку професій із підвищеним ризиком і характеризується одним із найвищих рівнів екстремальності та професійного стресу. За роки незалежності України понад 1600 правоохоронців загинули під час виконання службових обов’язків (від 2015 року загинуло 44 поліцейських) [1]. За повідомленням Міністерстві внутрішніх справ в останні роки смертність співробітників правоохоронних органів істотно знизилася [2] однак, практичне забезпечення безпеки, праці та життя поліцейського вимагає наукового підходу до вирішення існуючих в цій сфері проблем.

Метою статті є розкриття на підставі всебічного аналізу наукових праць і нормативно-правових актів, сутності та змісту особистої безпеки поліцейського та обґрунтування пропозицій щодо її вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти особистої безпеки поліцейського під час виконання службових обов’язків досліджені у працях Д. Анісімова, В. Біліченко, О. Вербицького, Б. Ліщук, О. Передерій, В. Покайчук, В. Поливанюк, О. Скляр, В. Трояновського, Т. Шевченко. Однак, попри значну кількість існуючих наукових досліджень, на практиці все ж таки залишаються невирішеними питання забезпечення особистої безпеки поліцейських.

Основні результати дослідження. Поняття «безпека» нині є широковживаним. На користь цього свідчить, зокрема, наявність дискусій та різних підходів щодо визначення та розуміння таких базових понять, як «особиста безпека поліцейського», «професійна безпека поліцейського», «управління безпекою поліцейського», «службова безпека поліцейського» та інших критеріїв і методів оцінки безпеки, характеристик потенційних

небезпек. Так, особиста безпека – це система організаційно-правових, тактико-психологічних, фізичних заходів, які дозволяють забезпечити збереження життя та здоров’я працівників Національної поліції і підтримати високий рівень ефективності їх професійних дій [3, с. 4]. У наукових джерелах пропонується два визначення: 1. Особиста безпека – це комплекс основних та допоміжних заходів, спрямованих на зниження рівня впливу небезпечних факторів до реально можливого мінімуму, що допомагає зберегти життя і здоров’я, нормальний психічний стан і дієздатність працівника під час виконання функціональних обов’язків, професійних завдань у буденних і в екстремальних ситуаціях. 2. Особиста безпека працівників правоохоронних органів – система організаційно-правових, тактико-психологічних, фізичних заходів, покликана не тільки зберегти життя та здоров’я працівників правоохоронних органів, а й підтримати високий рівень ефективності їхніх професійних дій. Традиційно термін «особиста безпека» ототожнюється з поняттям «фізична безпека особистості». Вузке розуміння цього поняття не викликає заперечень, водночас доцільніше, розглядати поняття «особиста безпека» більш широко, позаяк, окрім фізичної безпеки, воно містить низку інших складових (наприклад, безпека організаційна, соціальна, психологічна та ін., що взаємопов’язані (дотичні). С. Банах, Ю. Йосипів, М. Курляк, В. Синенький вважають, що важко повністю усунути різноманітні фактори ризику з діяльності правоохоронців, оскільки йдеться про боротьбу зі злочинністю та охорону правопорядку. Саме тому акцентувати доречно тільки на їх мінімізації, недопущенні можливих негативних впливів і наслідків. Це стосується зовнішнього і внутрішнього рівня небезпеки, на яку вони наражаються. Втім, з тією різницею, що у другому випадку джерелом небезпеки для працівників за певних обставин стає, власне, організація діяльності правоохоронного органу. Най-

перше маємо на увазі недоліки організації, і зокрема, в управлінні персоналом. У такому контексті, щоправда, потрібна навіть не мінімізація, а повне усунення цього фактору небезпеки, що цілком можливо [4, с. 25-26].

У межах публікації слід згадати декілька документів які опосередковано регулюють питання особистої безпеки поліцейського: це Закон України «Про Національну поліцію» [5], Накази МВС України № 70 від 01 лютого 2016 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю» [6] та № 281 від 16 березня 2007 «Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу» [7]. Окремо слід згадати Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» де у ст. 6 зазначено, що однією з підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів «про реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю.» [8]. У Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» органи Національної поліції внесені до системи правоохоронних органів. У ст. 3 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» зазначено, що відповідно до законодавства України працівники правоохоронних органів та їх близькі родичі мають право: а) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброю з метою забезпечення виконання правомірних наказів і усних вимог, що добровільно не виконуються, для захисту особистої безпеки, безпеки близьких родичів, а також свого житла і майна; б) вимагати і одержувати допомогу у виконанні покладених на них обов'язків, а в разі необхідності - для особистого захисту, а також свого житла і майна з боку відповідних правоохоронних та інших державних органів; в) здійснювати спеціальні заходи забезпечення безпеки; г) отримувати матеріальну компенсацію в разі загибелі працівника, каліцтва або іншого ушкодження

здоров'я, знищення чи пошкодження його житла і майна у зв'язку з виконанням службових обов'язків [9]. Порядок реалізації заходів безпеки і питання поновлення прав осіб, взятих під захист, регулюються спеціальними нормативними актами, зокрема Порядком здійснення заходів безпеки щодо особистої охорони, охорони житла і майна осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, працівників суду і правоохоронних органів, членів їх сімей та близьких родичів [10].

У ст. 5 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» зазначено, що, для забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів та їх близьких родичів, недоторканності житла, а також збереження їх майна з урахуванням конкретних обставин можуть застосовуватися відповідно до законодавства такі заходи: а) особиста охорона, охорона житла і майна; б) видача зброї, засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку; в) встановлення телефону за місцем проживання; г) використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження; д) тимчасове розміщення у місцях, що забезпечують безпеку; е) забезпечення конфіденційності даних про об'єкти захисту; є) переведення на іншу роботу, направлення на навчання, заміна документів, зміна зовнішності, персональних та/або біометричних даних, переселення в інше місце проживання [10].

На рівні адміністративно-правового регулювання забезпечення особистої безпеки здійснюється Законом України «Про Національну поліцію України», норми якого містять в собі певні гарантії, щодо забезпечення особистої безпеки. До таких зокрема можна віднести «законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами». Інститут відповідальності за непокору чи злісне невиконання законних вимог патрульного поліцейського є однією із гарантій забезпечення його особистої безпеки.

Якщо більш детально аналізувати Закон України «Про Національну поліцію» то можна спостерігати бінарну конструкцію яку вико-

ристовує законодавець у положеннях закону коли йдеться мова про безпеку – «посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського» та «може завдати шкоду собі і оточуючим» або «створюють загрозу життю чи здоров'ю людини».

У першому випадку, прикладом слугує ст. 43 «Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим» чи ст. 44 «Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом».

У другому випадку прикладом є п.п. г) та г) ч. 3 ст. 45 які не гарантують безпеку поліцейському а тільки «особі яка своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим» та «особам у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі». Або: «Засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини». Тобто «створюють загрозу життю чи здоров'ю людини» але не поліцейського.

У п. 6 розділу 1 Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [11] закріплено види службової підготовки, зокрема такими є – функціональна підготовка, тактична підготовка, загальнопрофільна підготовка, вогнева підготовка, фізична підготовка. З позиції законодавця усі види службової підготовки є взаємопов'язаними між собою.

Основними завданнями службової підготовки є: підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських з метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки; вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України; удосконалення керівним складом органів (підрозділів) поліції, закладів, установ поліції навичок управління поліцейськими.

Позитивним, вважаємо позицію законодавця викладенні у розділі VI. Проведення занять з тактичної підготовки а саме у підході до визначення складових тактичної підготовки. Де тактика дій розуміється як навчання, спрямоване на формування в поліцейського необхідних знань, умінь та навичок з вибору найбільш ефективного і безпечного алгоритму взаємодії (індивідуально, у парі або у складі групи) з особою (особами), щодо якої (яких) здійснюються поліцейські заходи. А тактика самозахисту та особистої безпеки (тактика самозахисту) як навчання, спрямоване на формування в поліцейського необхідних знань, умінь та навичок щодо ефективного застосування в ситуаціях із різним ступенем ризику прийомів боротьби, спеціальних засобів, зброї та способів подолання природних і штучних перешкод. У розділі VII, що визначає проведення занять із загальнопрофільної підготовки, зазначено, що до складу загальнопрофільної підготовки входять: безпека життєдіяльності, домедична підготовка, психологічна підготовка. Безпекова складова поліцейського розкривається лише у понятті «безпека життєдіяльності» під якою розуміється навчання, спрямоване на здобуття поліцейськими теоретичних знань та оволодіння практичними вміннями і навичками, необхідними для формування готовності до мінімізації і нейтралізації небезпек, що можуть загрожувати життю і здоров'ю поліцейського або інших осіб, а також збереженню матеріальних цінностей.

Відповідно до Положення про патрульну службу МВС основними завданнями патрульної служби є: 1) забезпечення публічного

порядку і громадської безпеки; забезпечення безпеки осіб, захисту їх прав, свобод та законних інтересів; створення стану захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, нормальних умов життєдіяльності людини, діяльності підприємств, установ, організацій; 2) запобігання кримінальним, адміністративним правопорушенням; попередження, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, випадків насильства у сім'ї, а також виявлення причин і умов, що сприяють їх учиненню; 3) взаємодія із суспільством; 4) забезпечення безпеки дорожнього руху; організація контролю за додержанням законів, інших нормативно-правових актів з питань безпеки дорожнього руху [12]. Зі змісту розділу VI. Положення вбачається, що законодавець не дає безпекових гарантій працівнику поліції і у окремих випадках використовує словесні конструкції, наприклад: п. 6 – «у випадках і в порядку, передбачених законодавством», п. 8 – «...якщо це необхідно для забезпечення публічного порядку та громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей...», п. 9 – «...інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю і здоров'ю людей...».

Якщо розглядати безпеку працівника Національної поліції з державних позицій і як його особисту відповідальність, Д. Казначеев визначає два блоки, від яких залежить ця безпека:

1. Організаційно-правовий блок – це комплекс об'єктивних передумов для ефективного і безпечного здійснення професійної діяльності працівниками органів внутрішніх справ, суб'єктами якого є відповідні державні інституції, які через правові, економічні, матеріально-технічні та інші засоби, надані їм державою, здійснюють захист Національної поліції як системи в цілому, а також її конкретних працівників.

Суб'єктами цього блоку виступають також керівники підрозділів Національної поліції, які для ефективного вирішення питань особистої безпеки працівників повинні: аналізувати організаційно-правові та соціально-економічні умови здійснення правоохоронної діяльності і чинники, що визначають реаль-

ний рівень професійного ризику; вносити пропозиції у відповідні державні структури, приймати спеціальні рішення та мобілізувати наявні економічні і матеріально-технічні ресурси щодо підвищення рівня захищеності і безпеки працівників, забезпечувати впровадження науково-практичних розробок із зазначеної проблеми; через засоби масової інформації, громадські і приватні організації формувати у населення позитивне ставлення до працівників Національної поліції; організувати та контролювати якість навчання працівників стратегії, тактики, засобам забезпечення особистої бойової, службової і професійно-психологічної підготовки.

2. Мотиваційно-особистісний блок – це комплекс суб'єктивних передумов, необхідних для ефективного і безпечного здійснення професійної діяльності. Суб'єктами цього блоку є працівники Національної поліції, які для забезпечення особистої безпеки повинні: знати і неухильно виконувати відповідні законодавчі та нормативні акти, директивні вказівки МВС, що стосуються їх діяльності; володіти основними тактико-операційними та психологічними прийомами, творчо збагачувати стратегію, тактику і засоби особистої безпеки та безпеки колег у різноманітних ситуаціях професійної діяльності; вміти аналізувати, узагальнювати і використовувати досвід безпечної поведінки колег по роботі та інших працівників в екстремальних умовах оперативно-службової діяльності.

Працівник має усвідомлювати, що будь-які організаційно-правові, управлінські та інші заходи не можуть бути ефективними без усвідомлення і цілеспрямованих зусиль його із забезпечення особистої безпеки. Передусім, це діяльність з підвищення свого професійного рівня, вдосконалення засобів і прийомів забезпечення особистої безпеки, формування готовності до їх реалізації у ході вирішення професійних завдань [3, с. 6-7]. Вимоги до особистої безпеки поліцейського є однозначними та полягають у тому, що поліцейський повинен володіти: фаховою підготовкою достатнього рівня; належними теоретичними знаннями; належними практичними навичками, необхідними для виконання службових завдань [13, с. 188].

Слушною є позиція О. Вербицького про те, що адміністративно-правовими гарантіями забезпечення власної безпеки в органах поліції є адміністративно-правові засоби та способи, засновані на відповідних принципах, які закріплені в адміністративному законодавстві та спрямовані на забезпечення реалізації, охорони та захисту суб'єктивних та професійних прав і інтересів поліцейських (їх близьких родичів і членів сім'ї), а також режимів належного функціонування органів (підрозділів) поліції у звичайних та нестандартних (надзвичайних) ситуаціях. Характерною рисою таких гарантій (порівняно з кримінально-правовими) є їх конкретна превентивна спрямованість та оперативність трансформації з урахуванням тенденцій суспільних процесів та соціальних змін (що забезпечується завдяки регулюванню на рівні підзаконних нормативно-правових актів) [14, с. 96].

Наразі вдосконалення сучасної системи забезпечення особистої безпеки поліцейських може охоплювати два основні напрямки – нормативно-правовий та організаційно-управлінський. Нормативно-правовий полягає у приведенні чинного законодавства нашої держави до відповідних соціальних стандартів та гарантій, усунення тих прогалин і перешкод, що здійснюють негативний вплив сьогодні на стан безпеки та захищеності поліцейських.

Щодо організаційно-управлінського напрямку забезпечення особистої безпеки поліцейського – можна розглядати його як систему науково-методологічних, навчально-методичних, кадрових, психологічних, матеріально-технічних та інших заходів, спрямованих на усунення небезпечних для життя, здоров'я, честі, гідності й недоторканості.

Висновки. Отже, право поліцейського на безпеку – це право на такі умови життєдіяльності, при яких існує дієва система гарантій, що забезпечує практичну можливість реалізації прав, виконання обов'язків та задоволення потреб.

Метою забезпечення безпеки поліцейського у службовій діяльності є комплексний і системний вплив на потенційні та реальні загрози, що дасть можливість поліцейському успішно функціонувати в нестабільних

зовнішніх та внутрішніх умовах, а також зниження та нейтралізація ризик-факторів, що безпосередньо впливають на службово-професійну підготовку.

Поєднуючи зміст службово-професійної діяльності та визначену сутність безпеки, вдається можливим визначити конкретні функції безпеки: аналіз, прогнозування, з'ясування причин, попередження, зниження, послаблення, нейтралізація, припинення, локалізація, протидія усунення загроз, що виникають у процесі здійснення службової діяльності поліцейського.

В умовах реформування системи МВС та діяльності Національної поліції України доволі актуальною та дискусійною є проблематика розуміння поліцейськими поняття «особиста безпека». Кардинальні розходження в розумінні особистої безпеки поліцейських існуюватимуть доти, доки у правовій термінології не з'являться чітке визначення та нормативне регулювання вказаного поняття. За такого підходу слід висловити точку зору щодо доцільності нормативного забезпечення поняття «особиста безпека поліцейського» та системи заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки в Законі України «Про Національну поліцію» чи у відповідному підзаконному нормативно-правовому акті, що дасть поштовх до вирішення теоретичних і практичних питань стосовно конкретних заходів підвищення особистої безпеки поліцейських. Доречним, на нашу думку, змінити словникові конструкції «створюють загрозу життю чи здоров'ю людини» та подібні до таких у Законі України «Про Національну поліцію», Наказах МВС України «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю», «Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу», «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників» та «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» і доповнити їх конструкції словом – «поліцейського» таким чином закріпивши право поліцейського на особисту безпеку на рівні з громадянами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. У МВС назвали кількість українських поліцейських, які загинули на службі. Віра Хмельницька. Дата публікації 17:03, 07.03.21. ТСН. <https://tsn.ua/ukrayina/u-mvs-nazvali-kilkist-ukrayinskih-policeyskih-yaki-zaginuli-na-sluzhbi-1739941.html> (дата звернення: 24.06.23).
2. Згідно з офіційною статистикою, від COVID-19 померли 22 співробітника Нацполіції. 08 березня, 2021, ZN.UA. <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/u-mvs-nazvali-kilkist-zahiblikh-za-roki-nezalezhnosti-politsejskikh-i-militsioneriv.html> (дата звернення: 31.07.23).
3. Казначеев Д.Г. Конспект лекцій з дисципліни «Особиста безпека працівника національної поліції» для курсантів факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності. Дніпро, 2016, 32 с.
4. Особиста безпека працівників правоохоронних органів, залучених до патрулювання : навчальний посібник /С. М. Банах, Ю. Р. Йосипів, М. Д. Курляк, В. М. Синенький та ін. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 272 с.
5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення: 24.06.23).
6. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Наказ МВС України № 70 від 01 лютого 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 24.06.23).
7. Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу. Наказ МВС України № 281 від 16 березня 2007 р. URL: <http://umdp.info/police-experts.info/orders/nakaz-mvs-vid-16-03-2007-81-pro-zahody-schodo-zmitsnennya-dystsypliny-i-zakonnosti-v-orhanah-vnutrishnih-sprav-ta-poperedzhennya-nadzvychnykh-podij-pov-yazanyh-iz-zahybellyu-j-travmuvan/> (дата звернення: 24.06.23).
8. Про оперативно-розшукову діяльність. Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 24.07.23).
9. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів. Закон від 23 грудня 1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text> (дата звернення: 08.08.23).
10. Порядком здійснення заходів безпеки щодо особистої охорони, охорони житла і майна осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, працівників суду і правоохоронних органів, членів їх сімей та близьких родичів. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12 жовтня 2021 року № 752. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1398-21#n14> (дата звернення: 08.08.23).
11. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Наказ МВС від 26.01.2016 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 08.08.23).
12. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС. Наказ від 02.07.2015 № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text> (дата звернення: 08.08.23).
13. Скляр О. С. Нормативне забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 185-192.
14. Вербицький О. Адміністративно-правові гарантії забезпечення власної безпеки працівників поліції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 5. С. 88-100.